

Tučková, Mornštajnová, Lednická, Horáčková...

Nejúspěšnější české spisovatelky píší

V posledních deseti letech se na čele žebříčků nejprodávanějších knih pravidelně objevují tituly, mající řadu společných rysů: Zobrazují rodinné osudy několika generací ovlivněné historickými událostmi neveselého dvacátého století, vycházejí většinou ze skutečných příběhů ... a napsaly je ženy.

RUDOLF KRÁL
spolupracovník Týdeníku FORUM

V roce 2012 triumfovaly *Žitkovské bohyně* Kateřiny Tučkové, o pět let později vyšla *Hana Aleny Mornštajnové*, roky 2020–21 patřily *Šikmému kostelu* Karin Lednické a aktuálně je nejčtenější českou knihou Tučková *Bílá voda*. A to ještě ve statistických prodejnostech chybí před pár dny vydaný, výborný román Alice Horáčkové *Rozpůlený dům* líčící pohnuté osudy dvou spřízněných rodin z Benecka v období od konce Rakouska-Uherska až po vysídlení Němců v létě roku 1945. Ani jedna z těchto knih přitom vůbec není oddychové čtení a většinou mají hodně přes čtyřicet stovek stránek. Čím tedy

čtenářky a čtenáře fascinují do takové míry, že se jejich prodeje počítají v desítkách tisíc výtisků?

čtenářky a čtenáře fascinují do takové míry, že se jejich prodeje počítají v desítkách tisíc výtisků?

Autentické svědectví o době a lidech

Za všemi výše zmíněnými tituly stojí poctivá příprava zahrnující dlouhé hodiny strávené debatami s pamětníky nebo prosezené nad dobovými materiály v archivu. Tyto archivní dokumenty se pak především v případě Kateřiny Tučkové dostávají i přímo do samotných románů. V *Žitkovských bohyních* i *Bílé vodě* přitom

autorka do kapitol nevkládá přepisy skutečně existujících dokumentů, ale vytváří na základě důklad-

Tyto knihy jsou poctou silným ženám, které s ohromující vnitřní silou čelí veškerým pohromám, ztrátám, útrapám, bolesti i ponižení.

né rešerše reálných předloh fiktivní materiály. Tento postup na jedné straně posiluje hodnověrnost příběhu a dokresluje dobovou atmosféru, zároveň však

minimálně v případě *Bílé vody* poněkud brzdí spád vyprávění a nechává dílo rozrůstat se do tvaru, který

může být pro běžného čtenáře obtížně stravitelný.

S nejrůznějšími citacemi z tisku, zápisy z kroniky a jinými dobovými prameny pracuje přímo v textu

i Alice Horáčková v *Rozpůleném domě*, ta je však používá mnohem střídměji a spíše jako ilustraci popisovaných událostí. Jejím románům, stejně jako například *Šikmému kostelu* Karin Led-

románové kroniky

nické či *Haně* Aleny Mornštajnové, prospívá výborná znalost lidí a prostředí, v němž se děj odehrává. V případě Horáčkové pochází z Benecka velká část její rodiny, Karin Lednická se v Karvině narodila (čtenáři *Šikmého kostela* samozřejmě vědí, že dnešní Karviná, není ta z románu) a bydlí v nedaleké Ostravě, Alena Mornštajnová pak prožila ve Valašském Meziříčí celý svůj dosavadní život. Postavy jejich příběhů se svými radostmi, starostmi a celkovým stylem života díky tomu působí velice věrohodně a čtenář se do nich může snadno vcítit.

Publikum, co se už nechce jen bavit

Současnému úspěchu téhle silné generace českých autorek nahrává i fakt, že se ve druhé dekádě nového tisíciletí objevila i neméně silná společenská vrstva inteligentních a emancipovaných žen, která očekává od literatury vážnější témata a hlubší prožitek. Rozsáhlé rodinné kroniky zobrazující zápas jedince, rodin či řeholních řádů o přežití ve světě zmítaném turbulentními dějinami minulého století měly potenciál tuhle početnou a dosud tak trochu strá-

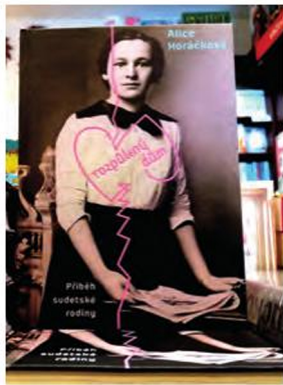
dající část čtenářské obce oslovit. Patrně i díky tomu, že je vyprávějí ženy, uplatňuje se v nich jaksi niternější a osobnější vnímání historie. Do popředí se tak dostávají témata jako mateřství, partnerské vztahy nebo péče o slabé a bezmocné, přičemž velké dějiny zuří někde za humny a jejich důsledky všem jen otravují život. Zároveň jsou tyto knihy nezpochybnitelnou poctou silným ženám, které s ohromující vnitřní silou čelí veškerým pohromám, ztrátám, útrapám, bolestem i ponižením. Jsou to právě ony, jež zajišťují pokračování světa a vlastně udržují dějiny v chodu, když jejich muži odcházejí pytláčit nebo do války (*Rozpůlený dům*), přijdou o život při záva-

Z povídky nakonec vznikne třídílný román

Šikmý kostel původně Karin Lednická plánovala jenom jako povídku. Když pak ale začala po osudech ztraceného města Karwiná pátrat, zjistila, že to není materiál na povídku, ale na třídílnou románovou sagu. První dva romány už vyšly, ten závěrečný autorka ještě dopisuje.

lu v dole (*Šikmý kostel*), případně úplně absentují (*Žitkovské bohyně*, *Bílá voda*).

Ačkoli nejde o jednoduché knihy, jsou, snad jen s výjimkou již zmíněných formálních experimentů Kateřiny Tučkové s archivními dokumenty, psány jednoduchým a přístupným jazykem. Strohý, výstižný a popisný styl v tomto případě dobře slouží příběhu a vyprávění převážně ve třetí osobě mu dodává odstup a jakési zdání objektivity. Také z hlediska psychologie postav pokračují rodinné kroniky v duchu realismu, kdy se zaměřují spíše na to, co je v prožívání a jednání člověka typické a obvyklé, než na originalitu a výjimečnost. Jejich autorky tak můžeme do určité míry považovat za pokračovatelky velkých

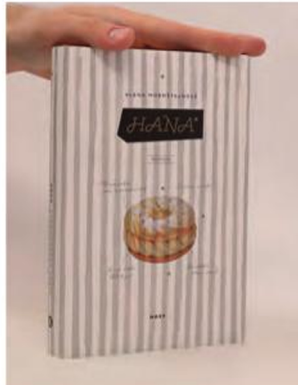
českých spisovatelek tvořících ve stylu vesnického realismu Boženy Němcové, Karolíny Světlé či Terézy Novákové. Nakonec Alene Horáčkové se v *Rozpůleném domě* prostřednictvím jedné z postav, mladé učitelky Terezie, ke Světlé přímo hlásí.

Kudy se pustit dál

Přestože u nás žánr románové kroniky nejspíš právě zažívá vrcholnou období, je na místě se ptát, kde jsou jeho limity a jakým směrem se jeho nejlepší autorky mohou vydat. Nejjednodušší to nejspíš bude mít Kateřina Tučková, která si již od *Vyhánění Gerty Schnirch* ve své tvorbě cíleně vybírá perzekvované minority na okraji společnosti. Pokud bude chtít

pokračovat v nastoupené cestě, jistě dokáže po kopanických vědmách a řeholnicích z *Bílé Vody* najít i další netradiční subkulturu, s níž se minulý režim nepáral. Možná by už ale tentokrát stálo za to, kdyby s podobně etnologickým přístupem zapátrala v dnešní společnosti a zkusila vylíčit osudy nějakých současných outsiderů.

Zajímavý pokus o osvětlení žánru podnikla Alena Mornštajnová románem *Listopád* nastolujícím otázkou, jak by to u nás vypadalo, kdyby zůstal u moci komunistický režim. Potíží je v tom, že kromě téhle výchozí situace se autorčino psaní příliš nemění, tedy ani nevyvíjí. S nadšátkou řečeno to skoro vypadá, jako kdyby spisovatelka proto, že už se jí po *Haně* a *Tichých rocích* nechtělo potřetí vracet do historie, raději přenesla komunistickou totalitu do současnosti. Je škoda, že Mornštajnová popustila uzdu své fantazii jen při vymyšlení základní premisy, a potom se vrátila k realistickému stylu vyprávění. Nabízela se tu totiž možnost uchopit dějiny trochu jiným, fabulačně odvážnějším stylem. Tak, jak se to povedlo třeba Salmanu Rushdiemu v *Dětech půlno-*

ci nebo Gabrielu Garcíovi Márquezovi ve *Sto rocích samoty*. ■

České reálie cizinu zajímají

Dlouhá léta platila mezi českými nakladateli i spisovateli mylná představa, že příběhy odehrávající se v českých reáliích, nebudou nikoho za našimi hranicemi zajímat. Minimálně *Žitkovské bohyně* Kateřiny Tučkové a *Hana* Aleny Mornštajnové však podobná tvrzení vyvracejí. Podle literární agentky Dany Blatné, jež obě autorky zastupuje, vyšly *Žitkovské bohyně* již ve dvaceti jazycích a další dva překlady se připravují, zatímco *Hana* zatím ve třinácti jazycích a na sedmi překladech se pracuje.